



Aardappelkweker Jacob Eising:

# 'Sneller naar stressbestendig ras'

**Naam:**  
Jacob Eising

**Geboren:**  
Dalen, 13 augustus 1959

**Woonplaats:**  
Swifterbant

**Studie:**  
middelbare landbouwschool

**Carrière:**  
NAK Slootdorp: administratie, keuring en hoofd laboratorium 1979-1988  
Hettema: kweker en hoofd kweekbedrijf 1988-1999  
Meijer: inkoop consumptie 1999-2003  
Kweekbedrijf IJsselmeerpolders (Den Hartigh): kweker en introductie van nieuwe rassen 2003-heden

een handicap van het moment waarop de rassenshow wordt gehouden. Al is er ook een categorie telers die wel komt. Wij zetten altijd de bruto-opbrengst van twaalf planten neer, afkomstig van drie verschillende grondsoorten. Dat geeft een indruk van hoe een ras het doet. De meeste pootgoedtelers geven echter de voorkeur aan andere contactmomenten in het jaar. Zo is de zomervergadering altijd druk bezocht. Op het proefveld kan een teler met eigen ogen zien hoe de rassen eruit zien en kan hij loof en knollen goed beoordelen. In de wintermaanden praten we bij over teelttechnische zaken en markt."

**Hoe snel gaat de vooruitgang in rassen? Leder jaar is er wel weer een handelshuis dat de nieuwe Spunta aankondigt. Waarom hebben we nog steeds de oude Spunta?**

"Het is niet eenvoudig om een ras dat een sterke positie heeft uit de markt te stoten. Grote rassen zijn merken. Als je Spunta objectief bekijkt, dan is het ras niet meer dan acceptabel. Zo is het bijvoorbeeld vatbaar voor alle AM-varianten. Je hebt rassen die veel beter scoren, zeker in de Nederlandse situatie. Maar in de markten waar hij heen gaat, vallen zijn nadelen niet zo op. Tel daar bij op dat het een vrij ras is; dat maakt hem extra aantrekkelijk. Toch komt er een moment dat andere rassen de plek gaan innemen. Zo is Irene vervangen door Bildtstar. En kijk naar Bintje. Die heeft zijn sterke positie erg lang behouden, maar de afgelopen tien jaar is het areaal meer dan gehalveerd, omdat hij landbouwkundig gewoon niet meer mee kan komen. Het is in de frietmarkt geen dominant ras meer. Na Agria en Innovator zie je nu plotseling het ras Fontane een enorme groeispurt maken. Als kweker toetsen wij ons materiaal aan

die grote rassen. We kennen ze goed. Wij poten de twintig grootste rassen standaard uit op onze proefvelden."

**Er zijn honderden aardappellrassen op de Nederlandse markt. Zijn dat er niet te veel? En welke krachten houden dat in stand?**

"Persoonlijk vind ik dat ook te veel, ja. De meerwaarde van het ene ras ten opzichte van het andere is soms gering. Dat is voor een deel het resultaat van het afschaffen van het Cultuur- en Gebruikswaarde Onderzoek (CGO) voor aardappelen. Door het ontbreken van een centrale beproeving krijg je meer gelijkwaardige rassen op de markt. Aan de andere kant: daar is blijkbaar markt voor. Het geeft een stukje vrijheid. Ook telers vinden het plezierig om keuze te hebben, voor spreiding in de oogst, in de afzet en in de uitbetaling. Maar de huidige aantallen heb je daar niet voor nodig. Ik zou graag zien... (hij pauzeert even) Ik denk dat het goed is dat iedere firma voor zich rassen sneller afvoert. Wij evalueren een ras vijf jaar na introductie. Heeft het te weinig toegevoegde waarde, dan gaat het eruit. Dat is jammer, maar het hoort erbij. Je zult altijd rassen houden die je na een korte opbouwperiode niet meer terugziet, want je weet niet alles van tevoren: Wat gebeurt er als je hem root met een grote machine en bewaart in de bulk? Hoe reageert de markt op het ras? Dat kun je een paar jaar na introductie pas goed beoordelen."

**Krijgen we door het gebruik van nieuwe verdelingstechnieken straks nog meer rassen?**

"Het inkruisen van nieuwe eigenschappen kan steeds gericht en kost dus minder tijd. Rassen zullen elkaar sneller opvolgen. Daarom zul je ook eerder rassen moeten afschrijven. Toch denk ik dat een goed ras ook in de toekomst tientallen jaren mee kan gaan. Betrouwbaarheid en lage kosten wegen zwaar. Van de huidige twintig grootste rassen is de helft vrij en dus ouder dan 30 jaar."

**In het vorige nummer van Akker lieten we Pim Lindhout van Solynta aan het woord over zijn hybride aardappel. Hij stelt dat de klassieke verdeling te weinig vooruitgang boekt en denkt dat hij gewenste eigenschappen vele malen sneller bij elkaar kan brengen. Zijn de dagen van de klassieke veredelaar geteld?**

"Uiteraard volgen wij die ontwikkeling op de voet, maar ik plaats daar wat nuanceringen bij. Dat je een hybride aardappel kan maken, daar twijfel ▶

**Nieuwe kweektechnieken versnellen de veredeling van aardappelen. Wat betekent dat voor de rassen die komen? Vlak voor de jaarlijkse rassenshows sprak Akker met een ervaren kweker, Jacob Eising. „Het basismateriaal is al zo veel beter geworden. Nu is het de kunst eigenschappen te combineren in stressbestendige rassen.“**

**Waarom bent u aardappelveredelaar geworden?**

"Ik ben opgegroeid op een gemengd bedrijf en had eigenlijk interesse in de koeienfokkerij. Maar in plaats daarvan zijn het aardappelen geworden. In 1978 kreeg ik mijn eerste bak kloontjes en sindsdien heeft de aardappelveredeling me niet meer losgelaten. Eerst hobbymatig, later professioneel. Mijn vak is heel divers. Het is aan de ene kant heel technisch, maar je werkt ook veel met mensen. Ik ontmoet specialisten uit heel de aardappelketen en uit alle hoeken van de hele wereld. En ik ben in de gelukkige positie dat ik die mensen ook in hun eigen land mag opzoeken. De eisen van telers en van afnemers veranderen voortdurend. Samen met onze privé-kwekers proberen we zo goed mogelijk op die veranderende behoeften in te spelen."

**In november houden de kweekbedrijven weer hun jaarlijkse rassenshows. Waarom zijn die voor jullie belangrijk? En wat valt er voor een teler te halen?**

"Het is voor verdelers een belangrijk moment om te peilen: ben ik op de goede weg? Vanuit de hele wereld komen afnemers naar de shows, om te zien wat er aan zit te komen. Dat levert belangrijke feedback op. Veel telers zijn in november nog druk op het land of zijn alweer aan het sorteren. Dat vind ik wel eens



*Jacob Eising: „Wij leggen de focus dit jaar op duurzaamheid, ofwel stressbestendigheid. Daar is aaltjesresistentie een onderdeel van, net als andere ziekteresistenties. Daarnaast moet een ras met lage stikstofgiften toekunnen en weinig gevoelig zijn voor schurft.“*

ik niet aan. Meerdere firma's zijn er mee bezig. Grote firma's, want daar zijn grote investeringen voor nodig. Hoewel ik geneigd ben positief te denken over nieuwe ontwikkelingen, verwacht ik dat het veel langer dan een paar jaar zal duren, voordat er bruikbare rassen op de markt komen. Dan denk ik eerder aan twintig jaar. Het is geen genetische modificatie, dus er liften altijd eigenschappen mee die je niet wilt hebben. Ga je meerdere resistenties of andere eigenschappen uit wilde verwanten stapelen, dan kost dat onherroepelijk opbrengst. Daar komt bij dat diploïd materiaal in de regel minder groei krachtig is en je de teelt vanuit zaad moet beginnen. Het zijn kortom geen kleine hobbels die de hybride-mensen nog moeten nemen. En vergeet ook de hogere kosten voor uitgangsmateriaal niet. Die kosten moeten in de keten worden terugverdiend. We weten allemaal dat de toegevoegde waarde van een aardappel minder is dan die van een tomaat of een ander groentegewas. Ik ben heel benieuwd naar de verdere resultaten, en ik vind de hybridetechniek als techniek ook mooi, maar ik schrijf de klassieke veredeling nog lang niet af. Ook wij gaan sneller vooruit dankzij moderne technieken."

**Gaat het langs de klassieke weg ook lukken om een goed antwoord te vinden op phytophthora? Rassen met een goede resistentie zijn nog steeds zeldzaam.**

„Mede dankzij het Biolmpuls-project, waarin veredelaars met Wageningse wetenschappers samenwerken, komen er inmiddels sterkere rassen op de markt. Dat zijn resistenties gebaseerd op meerdere genen. Dat stapelen is nodig om de resistentie voor de ziekteverwekker complexer te maken. We hebben

dit jaar gezien dat deze rassen overeind bleven, ondanks de hoge phytophthoradruk. Meer dan twee resistentiegenen stapelen langs de klassieke weg kan, maar is erg lastig. Maar het aantal resistentiegenen is niet zalmakend. Stel dat je vijf resistentiegenen in één ras zou stoppen. Zet je daar de hele polder mee vol, dan gaat het vroeg of laat alsnog fout. Er hoort een strategie bij, anders raakt de resistentie doorbroken. Dan kun je denken aan een ruimere vruchtwisseling en het gebruik van meerdere rassen. In ons rassenpakket zie je over de hele linie de gemiddelde resistentie gestaag toenemen. Met behulp van merkertechnologie kunnen we daar gericht aan werken. Dat kan nog niet zo heel lang. Dat is iets van de afgelopen vijf jaar.“

**Jullie hebben relatief veel jonge rassen met een Pallidaresistentie in het pakket. Hoe snel gaat de ontwikkeling van aaltjesresistente rassen en wat mogen telers daarvan verwachten?**

„Hoewel we niet veredelen voor de zetmeelteelt, houden we ons er al lang mee bezig. Ook buiten het zetmeelgebied is er immers jarenlang intensief geteeld, waardoor je de behoefte kon zien aankomen. Het inkruisen van een brede resistentie is echter niet eenvoudig. Het mag niet ten koste gaan van kwaliteit, smaak en opbrengst. De vooruitgang gaat daarom met kleine stapjes. Ik zou willen dat de veredeling alle problemen met aaltjes kon oplossen, maar we moeten er niet te grote verwachtingen van hebben. Een goed aaltjesmanagement is en blijft in mijn ogen het allerbelangrijkst. Telers moeten goed onderzoeken wat er in de bodem zit en zowel AM-cysten als vrijlevende aaltjes in beeld hebben.

Kringerigheid neemt bijvoorbeeld heel erg toe. Dat betekent dat Trichodorus zich uitbreidt. Dan verbaas ik mij erover dat percelen die problemen geven soms vol staan met onkruid. Ook over groenbemesters en vruchtopvolging wordt volgens mij lang niet altijd goed nagedacht. Vrijlevende aaltjes hebben een brede waardplantenreeks en kunnen bovendien meerdere cycli per jaar doorlopen.“

**Wat krijgen de bezoekers van jullie rassenshow dit jaar te zien?**

„Wij leggen de focus dit jaar op duurzaamheid, ofwel stressbestendigheid. Daar is aaltjesresistentie een onderdeel van, net als andere ziekteresistenties. Daarnaast moet een ras met lage stikstofgiften toekunnen en weinig gevoelig zijn voor schurft. Nu we een aantal droge voorjaren op rij hebben gehad, spelen die zaken weer volop. Aan de andere kant moet zo'n ras in een extreem nat jaar natuurlijk ook overeind blijven.“

**Veredeling gaat met kleine stapjes. Waaraan kunnen we de vooruitgang aflezen?**

„Als je kijkt naar schurft, dan heeft ons rassenpakket tegenwoordig een gemiddeld resistentiecijfer van 6,1. Oude rassen zitten gemiddeld op 4,5. Van de 75 rassen die straks bij ons op de show staan, hebben er elf een Pallidaresistentie. En meer dan vijftien van die rassen zijn weinig gevoelig voor phytophthora. Je kunt dus niet zeggen dat we niks bereikt hebben in de veredeling. Maar ons werk is nooit af. De kunst is om gunstige eigenschappen zo veel mogelijk te combineren tot rassen die onder verschillende omstandigheden betrouwbaar presteren.“ ■